קיצור שלחן ערוך — דין לבישת בגדיו והלוכו

כְּתִיב, וְהַצְנֵעַ לֶכֶת עִם אֱלֹהֶיךָ. לְפִיכָךְ צָרִיךְ הָאָדָם לִהְיוֹת צָנוּעַ בְּכָל אָרְחוֹתָיו. וְלָכֵן כְּשֶׁלּוֹבֵשׁ אוֹ פּוֹשֵׁט אֶת חֲלוּקוֹ אוֹ שְׂאָר בֶּגֶד שֶׁעַל בְּשָׂרוֹ, יְדַקְדֵּק מְאֹד שֶׁלֹּא לְגַלּוֹת אֶת גּוּפוֹ, אֶלָּא יַלְבִּישׁוֹ וְיַפְשִׁיטוֹ כְּשֶׁהוּא שׁוֹכֵב עַל מִשְׁכָּבוֹ מְכֻסֶּה. וְאַל יֹאמַר הִנְנִי בְּחַדְרֵי חֲדָרִים וּבַחֲשֵׁכָה מִי רוֹאֵנִי, כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מָלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְכַחֲשֵׁכָה כָּאוֹרָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ. וְהַצְנִיעוּת וְהַבּשֶׁת, מְבִיאוֹת אֶת הָאָדָם לִידֵי הַכְנָעָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ (סִימָן ב').

אֵין הוֹלְכִין בְּחֻקּוֹת הַגּוֹיִים, וְלֹא מִתְדַּמִּים לָהֶם, לֹא בְּמַלְבּוּשׁ וְלֹא בְּשֵׂעָר וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר, וְלֹא תֵלְכוּ בְּחֻקּוֹת הַגּוֹי. וְנֶאֱמַר, בְּחֻקּוֹתֵיהֶם לֹא תֵלֵכוּ. וְנֶאֱמַר, הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן תִּנָּקֵשׁ אַחֲרֵיהֶם. לֹא יִלְבַּשׁ מַלְבּוּשׁ הַמְיֻחָד לָהֶם לְשׁוּם גֵּאוּת וְהוּא מַלְבּוּשׁ שָׂרִים, וּלְדָגְמָא הָא דְּאָמְרִינַן בַּגְּמָרָא, דְּאָסוּר לְיִשְׂרָאֵל לְהִתְדַּמּוֹת לָהֶם אֲפִלּוּ בִּרְצוּעוֹת הַמִּנְעָל. שֶׁאִם הָיָה דַּרְכָּם לִקְשֹׁר כָּךְ וְדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל בְּעִנְיָן אַחֵר אוֹ שֶׁהָיָה מִנְהָגָם לִהְיוֹת לָהֶם רְצוּעוֹת אֲדֻמּוֹת וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁחוֹרוֹת מִשּׁוּם דְּצֶבַע שָׁחוֹר מוֹרֶה עַל עֲנָוָה וְשִׁפְלוּת וּצְנִיעוּת, אָסוּר לְיִשְׂרָאֵל לְשַׁנּוֹת. וּמִזֶּה יִלְמַד כָּל אָדָם לְפִי מְקוֹמוֹ וְשַׁעְתּוֹ, שֶׁהַמַּלְבּוּשׁ הֶעָשׂוּי לִיוּהֲרָא וּפְרִיצוּת לֹא יַעֲשֶׂה הַיִּשְׂרָאֵל כֵּן, אֶלָּא מַלְבּוּשָׁיו יִהְיוּ עֲשׂוּיִים בְּעִנְיָן הַמּוֹרֶה עַל הַכְנָעָה וּצְנִיעוּת. הָכִי אָמְרִינַן בְּסִפְרֵי, שֶׁלֹּא תֹאמַר הוֹאִיל וְהֵן יוֹצְאִין בְּאַרְגָּמָן אַף אֲנִי אֵצֵא בְּאַרְגָּמָן, הוֹאִיל וְהֵן יוֹצְאִין בְּקוֹלְסִין (פֵּרוּשׁ, כְּלֵי זַיִן) אַף אֲנִי אֵצֵא בְּקוֹלְסִין, שֶׁדְּבָרִים הַלָּלוּ דִּבְרֵי שַׂחַץ וְגַאֲוָה הֵם, וְלֹא כְּאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹב, אֶלָּא דַּרְכָּם לִהְיוֹת צְנוּעִים וַעֲנָוִים, וְלֹא לִפְנוֹת אֶל רְהָבִים. וְכֵן כָּל דָּבָר שֶׁנֶּהֱגוּ לְמִנְהָג וּלְחֹק דְּאִכָּא לְמֵיחָשׁ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שֵׁמֶץ עֲבוֹדָה זָרָה, לֹא יַעֲשֶׂה הַיִּשְׂרָאֵל כֵּן. וְכֵן לֹא יִגַּלַּח וְלֹא יְגַדֵּל שַׂעֲרוֹת רֹאשׁוֹ כְּמוֹהֶם, אֶלָּא יְהֵא מֻבְדָּל מֵהֶם בְּמַלְבּוּשָׁיו וּבְדִבּוּרוֹ וּבִשְׂאָר מַעֲשָׂיו כְּמוֹ שֶׁהוּא מֻבְדָּל מֵהֶם בְּמַדָּעוֹ וּבְדֵעוֹתָיו. וְכֵן הוּא אוֹמֵר, וָאַבְדִּיל אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים.

לֹא יִלְבַּשׁ בְּגָדִים יְקָרִים כִּי דָּבָר זֶה מֵבִיא אֶת הָאָדָם לִידֵי גַּאֲוָה, וְלֹא בְּגָדִים פְּחוּתִים מְאֹד אוֹ מְלֻכְלָכִים, שֶׁלֹּא יִתְבַּזֶּה בְּעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת, אֶלָּא יִהְיוּ לוֹ בְּגָדִים מְמֻצָּעִים וּנְקִיִּים (רמב"ם פ"ה מהלכות דעות). לְעוֹלָם יִמְכֹּר אָדָם אֲפִלּוּ קוֹרוֹת בֵּיתוֹ וְיִקַּח מִנְעָלִים לְרַגְלָיו (אוֹרַח חַיִּים סִימָן ב).

לְפִי שֶׁמָּצִינוּ שֶׁהַיָּמִין הִיא חֲשׁוּבָה בַּתּוֹרָה לְעִנְיַן עֲבוֹדָה וּלְעִנְיַן בֹּהֶן יָד וּבֹהֶן רֶגֶל שֶׁל מִלּוּאִים וְשֶׁל מְצֹרָע וּלְעִנְיַן מִצְוַת חֲלִיצָה, לָכֵן בִּלְבִישָׁה וְכֵן בְּשְׂאָר דְּבָרִים לְעוֹלָם יַקְדִּים שֶׁל יָמִין לְשֶׁל שְׂמֹאל. וּבַחֲלִיצַת הַמִּנְעָלִים וּשְׂאָר בְּגָדִים, יַחֲלוֹץ שֶׁל שְׂמֹאל תְּחִלָּה (שֶׁזֶּהוּ כְּבוֹדָהּ שֶׁל יָמִין). וְאַךְ לְעִנְיַן קְשִׁירָה, הַשְּׂמֹאל חָשׁוּב יוֹתֵר, מִפְּנֵי שֶׁקּוֹשְׁרִים עָלָיו אֶת הַתְּפִלִּין. וְלָכֵן כְּשֶׁצָּרִיךְ לִקְשֹׁר יִקְשֹׁר שֶׁל שְׂמֹאל תְּחִלָּה, כְּגוֹן מִנְעָלִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם קְשִׁירָה, נוֹעֵל שֶׁל יָמִין וְאֵינוֹ קוֹשְׁרוֹ, וְנוֹעֵל אֶת שֶׁל שְׂמֹאל וְקוֹשְׁרוֹ, וְאַחַר כָּךְ קוֹשֵׁר שֶׁל יָמִין. וְכֵן בִּשְׂאָר בְּגָדִים.

יְזָהֵר מִלִּלְבּוֹשׁ שְׁנֵי בְגָדִים בְּיַחַד, מִשּׁוּם דְּקָשֶׁה לְשִׂכְחָה.

אָסוּר לֵילֵךְ אַרְבַּע אַמּוֹת אוֹ לְהוֹצִיא מִפִּיו דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה בִּגְלוּי הָרֹאשׁ. וְגַם הַקְּטַנִּים צְרִיכִים לְהַרְגִּילָן לְכַסּוֹת רֹאשָׁן, כִּי הֵיכִי דְּתֶהֱוֵי עֲלַיְהוּ אֵימְתָא דִּשְׁמַיָּא. כִּדְמָצִינוּ בְּרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק. אִמֵּהּ דְּרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אֲמַרוּ לַהּ כַּלְדָּאֵי (חוֹזִים בַּכּוֹכָבִים), בְּרִיךְ גַּנָּבָא הֲוָה, לָא שְׁבַקְתֵּהּ גַּלּוּיֵי רֵישָׁא. אֲמַרָה לֵהּ, כַּסֵּי רֵישָׁךְ כִּי הֵיכִי דְּתֶהֱוֵי עֲלָךְ אֵימְתָא דִּשְׁמַיָּא וְכוּ' (שַׁבָּת דף קנ"ו ע"ב).

אָסוּר לֵילֵךְ בְּקוֹמָה זְקוּפָה וְגָרוֹן נָטוּי, כָּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר, וַתֵּלַכְנָה נְטוּיוֹת גָּרוֹן וְגוֹ' (אוֹרַח חַיִּים שָׁם). וּמִכָּל מָקוֹם לֹא יָכוֹף רֹאשׁוֹ יוֹתֵר מִדַּאי, אֶלָּא בְּמִדָּה בֵּינוֹנִית, בִּכְדֵי שֶׁיִּרְאֶה אֶת הַבָּא כְּנֶגֶד פָּנָיו וְגַם יִרְאֶה מִדַּרְכּוֹ כַּף רַגְלוֹ (הר"י בספר היראה). גַּם מִמַּהֲלָכוֹ שֶׁל אָדָם נִכָּר אִם חָכָם וּבַעַל דֵּעָה הוּא אוֹ שׁוֹטֶה וְסָכָל. וְכֵן אָמַר שְׁלֹמֹה בְּחָכְמָתוֹ, וְגַם בַּדֶּרֶךְ כְּשֶׁהַסָּכָל הוֹלֵךְ לִבּוֹ חָסֵר, וְאָמַר לַכֹּל סָכָל הוּא, הוּא מוֹדִיעַ לַכֹּל עַל עַצְמוֹ שֶׁהוּא סָכָל (רמב"ם שָׁם).

יֵשׁ לְזָהֵר שֶׁלֹּא יֵלֵךְ אִישׁ בֵּין שְׁתֵּי נָשִׁים, וְלֹא בֵּין שְׁנֵי כְלָבִים אוֹ שְׁנֵי חֲזִירִים. וְכֵן לֹא יַנִּיחוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁתֵּלֵךְ בֵּינֵיהֶם אִשָּׁה אוֹ כֶּלֶב אוֹ חֲזִיר (פסחים קיא).